

ຄູ່ມື ການລ້ຽງປາດູກສຳລັບການບໍລິກໄພກໄພກໃນຄອບຄົວ

ບໍລິສັດໄພພິນ້ເທິນ 2 ຈຳກັດ
 ພະແນກສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ
 ໂຄງການລຸ່ມເຂື່ອນ ແລະ ເຮືອນຈັກ, ໜ່ວຍງານການປະມົງ

ມີນາ 2013

ຄຳນຳ

ອີງຕາມຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກ ການສຳຫຼວດປະເມີນຜົນຂັ້ນບ້ານດ້ານການປະມົງ ພາຍໃນ 39 ບ້ານ ເປົ້າໝາຍໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງ ເຊບັ້ງໄຟ ແລະ ນໍ້າເທີນ, (100 % ຂອງຈຳນວນບ້ານເປົ້າໝາຍ) ອາຫານທາດຊີ້ນ (Proteins) ທີ່ຕອບສະໜອງໃຫ້ແກ່ການບໍລິໂພກໃນຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຄົວເຮືອນແມ່ນ:

- ອັນດັບ 1: ປາ
- ອັນດັບ 2: ສັດນ້ຳ ແລະ ສັດເຄິ່ງບົກເຄິ່ງນ້ຳ
- ອັນດັບ 3: ສັດບົກ (ເປັນຕົ້ນໄກ່, ເປັດ)

ກິດຈະກຳສົ່ງເສີມການຜະລິດລູກປາ ແລະ ການລ້ຽງປາມີຈຸດມັ່ງໝາຍໃນການສົ່ງເສີມ ແບບຍືນຍົງຄືການນຳເອົາຄວາມຮູ້ ເຕັກນິກທາງດ້ານວິຊາການ ໃນການຜະລິດ, ການເພາະລ້ຽງ, ການປຸງແຕ່ງ ອາຫານປາ, ລົງສູ່ພື້ນຖານປະຊາຊົນ ຜູ້ທີ່ທຳການຜະລິດຕົວຈິງ, ໃຫ້ສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ກຸ້ມຕົນເອງໄດ້ໃນທາງດ້ານຄວາມຮູ້ ແລະ ເຕັກນິກການລ້ຽງປາຂັ້ນພື້ນຖານ, ນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ ຫຼື ວັດຖຸດິບ ທີ່ມີຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ຄຸ້ມຄ່າ ແລະ ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ ໃນທາງດ້ານ ເສດຖະກິດ ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງແມ່ນເປັນການປົກປ້ອງຮູບແບບໃນການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນລວມທັງ ສັງຄົມ ການບໍລິໂພກປາເປັນຕົ້ນຕໍ, ຕອບສະໜອງອາຫານທາດຊີ້ນ ໃຫ້ແກ່ການບໍລິໂພກ ໃນຄົວເຮືອນຕະຫຼອດຮອດການ ເພີ່ມພູນລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍປາ.

ຄູ່ມືສະບັບນີ້ຈັດທຳຂຶ້ນຈາກການຖອດຖອນບົດຮຽນຂອງການປະຕິບັດຕົວຈິງໃນກິດຈະກຳການສົ່ງເສີມການລ້ຽງປາກັບປະຊາຊົນຢູ່ເມືອງໜອງບົກ, ຍົມມະລາດ, ມະຫາໄຊ, ເຊບັ້ງໄຟ, ໄຊຍະບູລີ ແລະ ເມືອງຄຳເກີດ ເພື່ອຈະເປັນປະໂຫຍດສຳລັບປະຊາຊົນທີ່ຈະເລີ້ມ ການລ້ຽງປາດຸກໃນໄລຍະຕໍ່ໄປ.

ຄູ່ມືສະບັບນີ້ແມ່ນສະບັບປັບປຸງຈາກສະບັບຈັດພິມໃນປີ 2012.

ໜ່ວຍງານການປະມົ
ມີນາ 2013

ການລ້ຽງປາດຸກສຳລັບການບໍລິໂພກໃນຄອບຄົວ

1. ປາດຸກພັນປະສົມ

ປາດຸກພັນປະສົມເປັນປາທີ່ເປັນລູກປະສົມ ລະຫວ່າງປາດຸກແມ່ເປັນປາດຸກອຸຍປະສົມພັນ ກັບໂຕຜູ້ ປາດຸກພັນ ເປັນປາທີ່ລ້ຽງໃຫຍ່ໄວ, ທົນທານຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມ, ບໍ່ມັກເກີດພະຍາດ ແລະ ມີ ຕົນຕົວຄ້າຍຄືກັບປາດຸກອຸຍ ມີຄວາມນິຍົມລ້ຽງກັນຫລາຍເພາະມັນລ້ຽງງ່າຍ, ຊີ້ນມີລົດຊາດແຊບດີ ແລະ ຂາຍກໍ່ໄດ້ລາຄາດີ.

2. ປະໂຫຍດຂອງການລ້ຽງປາດຸກຂອງຄອບຄົວ.

- ໃຊ້ເນື້ອທີ່ນ້ອຍ ລ້ຽງໄດ້ໃນທຸກສະຖານທີ່
- ລ້ຽງໄດ້ຈຳນວນຫລາຍ ໃນເນື້ອທີ່ຈຳກັດ
- ໃຊ້ເວລາລ້ຽງພຽງແຕ່ 2-3 ເດືອນກໍ່ສາມາດຈັບກິນ ແລະ ຂາຍໄດ້
- ປາດຸກເປັນປາທີ່ທົນທານ, ບໍ່ຕາຍງ່າຍ ແລະ ສາມາດຢູ່ໄດ້ໃນນ້ຳເປື້ອນໄດ້ດີສົມຄວນ
- ສາມາດລ້ຽງຢູ່ໃກ້ຄອບຄົວ ແລະ ງ່າຍໃນການດູແລຮັກສາ

3. ສະຖານທີ່ສຳຫລັບລ້ຽງປາດຸກມີ 4 ແບບ

ອ່າງຊີ້ມັງ

ຫນອງດິນຂະຫນາດນ້ອຍ

ກະຊັງລອຍນ້ຳ

ຫນອງປູຜ້າຍາງ

4. ການເລືອກສະຖານທີ່ ແລະ ການສ້າງບ່ອນລ້ຽງປາດຸກ

- ຄວນສ້າງອ່າງຫລືໜອງໃກ້ເຮືອນ ຫລືໃນບ່ອນທີ່ຈະເບິ່ງແຍງໄດ້ສະດວກ
- ຄວນຢູ່ໃນຮົ່ມຫລືຄວນມຸງຫລັງຄາໄວ້ ເພາະປາດຸກ ບໍ່ມັກແດດ ແລະ ປ້ອງກັນ ບໍ່ໃຫ້ໃບໄມ້ຫລິ້ນໃສ່ຈະເຮັດໃຫ້ນ້ຳເໝົາເໝັນ ຈະເປັນອັນຕະລາຍກັບປາໄດ້
- ໃກ້ແຫຼ່ງນ້ຳເຊັ່ນ ນ້ຳສ້າງ, ນ້ຳບາດານ, ຫ້ວຍໜອງຄອງບຶງຕ່າງໆ
(ເພາະວ່າການລ້ຽງປາດຸກໃສ່ອ່າງກັບໜອງປູຍາງຕ້ອງໄດ້ປ່ຽນນ້ຳເລື້ອຍ ແລະ ການລ້ຽງໃສ່ໜອງຕ້ອງໄດ້ຕື່ມນ້ຳເປັນປະຈຳ)

4.1 ການສ້າງອ່າງຊີມັງສໍາຫລັບລ້ຽງປາດຸກ

- ອ່າງທີ່ເໝາະສົມຄວນມີຂະໜາດ 6-8 ຕາແມັດ (m²) ຄືກວ້າງ 2 ແມັດ ຍາວ 3 ແມັດ ຫລື ກວ້າງ 2 ແມັດ ຍາວ 4 ແມັດ.
- ສ້າງອ່າງຕິດກັນເພື່ອສະດວກໃນການຄັດ ຂະໜາດຂອງປາລ້ຽງໄດ້ສະດວກ
- ມີທີ່ລະບາຍນ້ຳເພື່ອໃຫ້ສາມາດປ່ຽນນ້ຳ ໄດ້ສະດວກ
- ອ່າງທີ່ສ້າງໃໝ່ຄວນແຊ່ນ້ຳກັບຫຍວກຕົ້ນກ້ວຍໄວ້ຢ່າງໜ້ອຍ ແຊ່ນ້ຳໄວ້ 7-10 ວັນໂດຍເປັ່ງນ້ຳອອກ ຢ່າງໜ້ອຍ 2-3 ຄັ້ງກ່ອນ ເພື່ອໃຫ້ຊີມັງຈິດແລ້ວຈຶ່ງນໍາປາມາລ້ຽງໃສ່

4.2 ການສ້າງໜອງດິນ ຫຼື ໜອງປູຜ້າຍາງຂະໜາດນ້ອຍສຳຫລັບລ້ຽງປາດຸກ

- ໜອງທີ່ເໝາະສົມຄວນມີຂະໜາດ 6-8 ຕາແມັດ (m²) ຄືກວ້າງ 2 ແມັດ ຍາວ 3 ແມັດ ຫລື ກວ້າງ 2 ແມັດ ຍາວ 4 ແມັດ.
- ສາມາດເກັບນ້ຳໄດ້ຫຍ່າງນ້ອຍ 3 ເຖິງ 4 ເດືອນ
- ມີທໍລະບາຍນ້ຳເພື່ອໃຫ້ສາມາດປ່ຽນ ຫຼື ຕົ້ມນ້ຳໄດ້ສະດວກ

4.3 ການສ້າງກະຊັງສຳຫລັບລ້ຽງປາດຸກ

- ກະຊັງທີ່ເໝາະສົມຄວນມີຂະໜາດ 6 ຕາແມັດ (m²) ຄືກວ້າງ 2 ແມັດ ຍາວ 3 ແມັດ ສຳຫລັບລ້ຽງປາ 200 ໂຕ ຫລື ຂະໜາດ 20 ຕາແມັດ (m²) ຄືກວ້າງ 4 ແມັດ ຍາວ 5 ແມັດສຳຫລັບລ້ຽງປາ 1,500 ໂຕ
- ກະຊັງຄວນກາງລົງໃນແຫລ່ງນ້ຳທີ່ມີນ້ຳ ຫຍ່າງນ້ອຍ 3 ເຖິງ 4 ເດືອນ
- ກະຊັງທີ່ສ້າງໃໝ່ຄວນແຊ່ນນ້ຳໄວ້ຢ່າງໜ້ອຍ ແຊ່ນນ້ຳໄວ້ 7-10 ວັນກ່ອນປ່ອຍລູກປາລົງລ້ຽງ

5. ການກະກຽມອ່າງກ່ອນປ່ອຍປາລ້ຽງ

- ຕ້ອງກວດສອບສະພາບນ້ຳກ່ອນປ່ອຍປາ ນ້ຳບໍ່ມີຄວາມເຄັມເນື້ອງມາຈາກ ຊີມັງທີ່ກໍ່ອ່າງນັ້ນ
- ຖ້າໃຊ້ນ້ຳ ຈາກ ຮ່ອງ, ຫ້ວຍ, ນ້ຳໜອງ ແລະ ບຶງທຳມະຊາດຄວນໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າ ເປັນນ້ຳທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ບໍ່ເນົ່າເສຍ ບໍ່ມີຢາຂ້າແມງໄມ້ເຈືອປົນມານຳ
- ຖ້າໃຊ້ນ້ຳຝົນ, ນ້ຳບາດານ ຫລື ນ້ຳປະປາ ຕ້ອງພັກນ້ຳແຊ່ໄວ້ໃນອ່າງກ່ອນ 3-4 ວັນ ກ່ອນປ່ອຍປາລ້ຽງໃສ່.

6. ການເລືອກຊີ້ລູກປາ

6.1 ແຫລ່ງທີ່ມາຂອງລູກປາ.

- ໄດ້ຈາກແຫລ່ງຜະລິດທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ໄວ້ວາງໃຈໄດ້, ຖ້າດີແທ້ຕ້ອງມີໃບຮັບຮອງຂອງສະຖານີ ເພາະພັນປາຍິ່ງເປັນການດີ
- ມີຄວາມຊຳນານໃນການຂົນສົ່ງລູກປາ ແລະ ມີລູກປາ ຕາຍໜ້ອຍທີ່ສຸດ
- ເຄື່ອງມື ແລະ ອຸປະກອນເພາະພັນຄວນຮັກສາ ຄວາມສະອາດໄດ້ເປັນຢ່າງດີ.

6.2 ລັກສະນະຂອງລູກປາດີ

- ການລອຍ ຫລື ເຄື່ອນໄຫວຄ່ອງແຄ້ວ ບໍ່ລອຍຕັ້ງສາກກັບນ້ຳ
- ຕີນຕົວສົມບູນ, ໜວດ, ຫາງ ແລະ ຄີ ບໍ່ກຸດຫ້ຽນ, ບໍ່ມີບາດແຜ ຕາມຕີນຕົວ
- ຂະໜາດຂອງລູກປາຕ້ອງສະໝໍ່າສະເໝີ ກັນ, ເພາະປາດູກເປັນປາກິນຊີ້ນ, ຖ້າອາຫານ ບໍ່ພຽງໂຕໃຫຍ່ຈະກິນໂຕນ້ອຍ (ກິນກັນເອງ).

7. ການລ້ຽງ

- ປາທີ່ເລີ້ມລ້ຽງຂະໜາດ 5-7 ຊຕມ ຄວນປ່ອຍໃນອັດຕາ 50 ເຖິງ 80 ຕົວ/ແມັດມົນທົນ
- ໃນໄລຍະລ້ຽງທຳອິດລະດັບນ້ຳປະມານ 30 ຊຕມ
- ແຊ່ຖືງລູກປາໄວ້ປະມານ 10-15 ນາທີ ກ່ອນປ່ອນໃສ່ລົງລ້ຽງໄດ້
- ຄວນມີວັດຖຸໃຫ້ປາລີ້ຊ້ອນ ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນປາໂຕໃຫຍ່ກິນປາໂຕນ້ອຍ ທຸກໆອາທິດຕ້ອງໄດ້ຄັດໂຕທີ່ໃຫຍ່ກວ່າໝູ່ອອກໄປລ້ຽງຕ່າງຫາກ

8. ການປ່ຽນຖ່າຍນ້ຳ

- ເລີ້ມລ້ຽງລະດັບນ້ຳ 30 ຊຕມ
- ທຸກອາທິດໃຫ້ເພີ່ມລະດັບນ້ຳຂຶ້ນ 5 ຊຕມ.
- ລະດັບນ້ຳສູງສຸດບໍ່ໃຫ້ເກີນ 80 ຊຕມ.
- ຖ່າຍນ້ຳ ທຸກໆ 4-7 ວັນ (ຫຼືເວລາທີ່ເຮົາເຂົ້າໄປໃກ້ໜອງຮູ້ສຶກວ່າມີກິ່ນເໝັນກໍ່ຄວນປ່ຽນນ້ຳໃໝ່)
- ໃນເວລາຖ່າຍນ້ຳບໍ່ຄວນເຮັດໃຫ້ປາຕົກໃຈ ເພາະຈະເຮັດໃຫ້ມັນບໍ່ກິນອາຫານ

9. ອາຫານ ແລະ ການໃຫ້ອາຫານ

9.1 ປະເພດອາຫານ

ອາຫານເມັດສໍາເລັດຮູບລອຍນ້ຳ

- ປາຂະໜາດ 2-3 ຊຕມ ໃຫ້ອາຫານປາດຸກ ເມັດນ້ອຍພິເສດ
- ປາຂະໜາດ 5-7 ຊຕມ ໃຫ້ອາຫານປາດຸກ ເມັດນ້ອຍ
- ປາຂະໜາດ 7 ຊຕມ ຂຶ້ນໄປ ໃຫ້ອາຫານປາດຸກລຸ້ນ

9.2 ການໃຫ້ອາຫານເມັດສໍາເລັດຮູບ

- ໃຫ້ອາຫານວັນລະ 2 ຄັ້ງ (ເຊົ້າ ແລະ ແລງ)
- ໃຫ້ອາຫານເມັດປະມານ 3 ເຖິງ 7 ເປີເຊັນຂອງນ້ຳໜັກໂຕ
- ປວກ ຫອຍ ຂີ້ກະເດືອນ ແມງໄມ້ ກໍ່ເປັນອາຫານທີ່ໃຊ້ແທນອາຫານສໍາເລັດຮູບໄດ້ ແລະ ສາມາດຊອກຫາໄດ້ຕາມທົ່ວໄປຂາຍນາ

9.3 ອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕ

- ລູກປາດູກໄລຍະເລີ່ມຕົ້ນລ້ຽງຄວນມີຂະໜາດ 2-3 ຊຕມ ຈຳນວນ 1000 ໂຕ ລ້ຽງ 60 ເຖິງ 90 ວັນ ຈະມີອັດຕາການລອດຕາຍ ປະມານ 80% ຈະໃຫ້ຜົນຜະລິດ 70 ເຖິງ 80 ກິໂລ, ຂະໜາດປາ 10 - 15 ໂຕ/ກິໂລ.

10. ການປ້ອງກັນ ແລະ ຮັກສາພະຍາດປາດູກ

10.1 ການປ້ອງກັນພະຍາດ

- ບໍ່ປ່ອຍລ້ຽງຫລາຍເກີນໄປ
- ບໍ່ໃຫ້ອາຫານຫລາຍເກີນໄປ
- ຮັກສາຄຸນນະພາບນ້ຳໃຫ້ເໝາະສົມຢູ່ສະເໝີ

10.2 ພະຍາດປາດູກ ແລະ ວິທີຮັກສາ

- ພະຍາດກະດູກຫົວແຕກ ແກ້ໄຂດ້ວຍປະສົມວິຕາມິນເຊ 1 ກະຣາມ ປະສົມກັບອາຫານ 1 ກິໂລ ໃຫ້ປາກິນຕິດຕໍ່ກັນໃນໄລຍະ 15 ວັນ
- ພະຍາດຈາກເຊື້ອບັກເຕີຣີ ຈະສັງເກດເຫັນ ປາມີບາດແຜຕາມຕີນຕົວ ຫລື ປາມີລັກສະນະ ການລອຍຊ້າໆ ຫົວຕັ້ງຂະໜານກັບໜ້ານ້ຳ ໃຫ້ຢາປະຕິຊີວະນະ ເຊັ່ນ: ອີກຊີເຕຕຣາຊີກຣິນ 1 ເມັດ ບົດໃຫ້ລະອຽດປະສົມກັບອາຫານ 1 ກິໂລ ໃຫ້ປາກິນຕິດຕໍ່ກັນ 7-10 ວັນ.
- ຖ້າມີປາຕາຍ ແລະ ເປັນບາດແຜຕາມຕີນຕົວໃຫ້ເອົາອອກໄປເຜົາໄໝ້ ຫລື ຝັງຖິ້ມ ແລະ ໃຫ້ຟ້າວປ່ຽນຖ່າຍນ້ຳໃນອ່າງທັນທີ ລ້າງອ່າງໃຫ້ສະອາດດ້ວຍນ້ຳເກືອ ກ່ອນໃສ່ນ້ຳໃໝ່ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາປາມາປ່ອຍລ້ຽງຕໍ່ໄປ.

ຂະໜາດປາດູກທີ່ລ້ຽງອາຍຸ 2 ເດືອນ

ປາດູກທີ່ລ້ຽງໄລຍະ 1 ປີຢູ່ບ້ານໂນນນາຄຳ